

Handleiding

NightSCOPE

NightSCOPE Handboek

www.nightscope.eu

Samengesteld door

Karen Hughes, Jane Stuart, Andrew M Bennett en Mark A Bellis

Nederlandse adaptatie: Mark Van Bogaert

Centre for Public Health
Liverpool John Moores University
Henry Cotton Building
15-21 Webster Street
Liverpool L3 2ET
UK

www.cph.org.uk

www.club-health.eu

December 2011

The project is supported by the European Commission under the Health Programme 2008-2013. Other supporters of the project are: Ministry of Health (Slovenia), Ministry of Education, Science, Culture and Sport, Office for Youth (Slovenia), Slovenian Traffic Safety Agency (Slovenia), Fonds de Lutte contre Certaines Formes de Criminalité (Luxembourg) and the City of London (UK).

Inhoud

1. Over NightSCOPE	2
2. Hoe u NightSCOPE gebruikt	5
2.1 Vóór u begint	5
De Lokale Coördinator	5
Lokale Partners	6
2.2 Starten met NightSCOPE	7
2.3 De vragenlijst invullen.....	8
2.4 Antwoorden verzamelen	8
3. Het NightSCOPE-rapport.....	9
3.1 Resultaten samengevat.....	9
3.2 Resultaten uitgesplitst	10
3.3 Antwoorden van deelnemers	10
4. De resultaten geïnterpreteerd.....	11
5. Andere beschikbare hulpmiddelen van het Club Health-project	32
Bijlage: Opstartgegevens voor de Lokale Coördinator	33

1. Over NightSCOPE

NightSCOPE is een onlinehulpmiddel voor politici en hulpverleners die willen zorgen voor een gezond en veilig uitgaansleven. Met NightSCOPE kunt u uw aanpak evalueren en versterken. Het programma is bruikbaar voor steden en gemeenten, of voor specifieke uitgaansbuurten. Het start met een beknopte en gestructureerde vragenlijst voor vertegenwoordigers van een hele reeks lokale partnerorganisaties. Opzet is de antwoorden samen te brengen om na te gaan waar welke aanpak goed ontwikkeld is en om op zoek te gaan naar mogelijke verbeterpunten.

NightSCOPE is opgebouwd rond vier principes die de basis vormen voor een effectieve lokale aanpak van het uitgaansleven:

- **S**tudie van problemen in lokaal uitgaansleven
- **C**ollegiaal engagement om te zorgen voor een veilig en gezond uitgaansleven
- **P**artnership tussen de belangrijkste lokale betrokkenen
- **E**vidence-based procedures

Studie en kennis van problemen in lokaal uitgaansleven

Voor een effectief beheer van het uitgaansleven moeten de lokale instanties hun uitgaansbuurten en hun nachtleven goed kennen en begrijpen. Ze moeten het gedrag kennen van de klanten van het uitgaansleven en de gevolgen van dat gedrag voor de gezondheid en voor het sociaal weefsel. Door deze kennis kunnen ze probleemgebieden afbakenen, gepaste preventieve maatregelen ontwikkelen en het effect ervan serieus evalueren.

Collegiaal engagement voor een veilig en gezond uitgaansleven

Sterke en duurzame actie voor een gezond en veilig uitgaansleven kan alleen als alle betrokkenen zich daar collegiaal voor inzetten. Het is belangrijk dat alle lokale partners de gezondheidsproblemen rond het uitgaansleven erkennen, bovenaan op hun agenda zetten, en acties integreren in hun lokale strategische planning.

Stevig partnership tussen lokale betrokkenen

U kunt een hele waaier mogelijke partnerorganisaties betrekken bij het beheer van nachtelijke uitgaansbuurten en bij de aanpak van de gevolgen van activiteiten in het uitgaansleven. Door samen te werken kunnen lokale partners beter gebruik maken van lokale middelen, meer samenhang ontwikkelen in het management van het nachtleven en beter focussen op hun activiteiten om samen hun doelstellingen waar te maken.

Evidence-based procedures

Het is uiterst belangrijk goed te begrijpen wat de impact is van acties voor een veilig en gezond nachtleven. Alleen dan kan uw lokale actie doeltreffend zijn en kunt u de schaarse middelen efficiënt aanwenden. Zorg er daarom voor dat uw lokale actie vertrekt vanuit een degelijk inzicht in de lokale situatie, dat uw acties doeltreffend want *evidence-based* zijn, en

dat u het effect van uw acties blijft meten en evalueren om effectief te checken of u echt wel iets bereikt.

De vier basisprincipes van NightSCOPE zijn ontstaan uit de evaluatie van effectieve praktijken uit succesvol beheer van nachtleven over de hele wereld.¹

Het evaluatieproces van NightSCOPE

Hebben alle partners de vragenlijst online ingevuld? Dan analyseert NightSCOPE de gebundelde antwoorden. Met een eenvoudig systeem van verkeerslichten beoordelen we de prestaties in vier sleutelgebieden: **Kennis, Collegiaal engagement, Partnership en Praktijk.**

	Groen licht staat voor een sterke score op een bepaald gebied.
	Oranje wijst op een duidelijke vooruitgang die nog ruimte laat voor extra verbetering.
	Rood wijst op eerder magere prestaties op een bepaald gebied. Daar zitten nog belangrijke verbeterpunten en prioriteiten voor de nodige actie.

Voor elke vraag van de vragenlijst is er een quoteringsmeting met een kleur, en voor alle vier de sleutelgebieden is er een globale quoteringsmeting. Alle resultaten komen samen in een rapport met de antwoorden en de quoteringsmeting van elke partner voor elke vraag.

De bedoeling van NightSCOPE is niet bepaalde gebieden het etiket goed of slecht op te plakken. De bedoeling is wel lokale partners te helpen afbakenen waar hun actie beter kan en hoe ze de basis kunnen leggen voor doeltreffende procedures om te zorgen voor veilige en gezonde omgevingen voor het uitgaansleven. Het systeem is gratis en u kunt het zoveel keer gebruiken als u zelf wilt. Een verbeteractie in een bepaald gebied kan de resultaten veranderen, waardoor partners die voor een bepaald gebied rood scoorden hun score kunnen verbeteren tot oranje of groen als ze een volgende keer de vragenlijst invullen.

De figuur laat de belangrijkste stappen zien in NightSCOPE. Het volgende hoofdstuk geeft meer details over hoe u NightSCOPE kunt gebruiken.

¹ Zie voor meer informatie:

Stuart J, Hughes K <http://club-health.eu/club-health-literature-review-wp-8/>

Jones L, Hughes K, Atkinson AM, Bellis MA. Reducing harm in drinking environments: A systematic review of effective approaches. *Health and Place* 2011; 17: 508-18.

Hughes K, Furness L, Jones L, Bellis MA. Reducing harm in drinking environments: evidence and practice in Europe. Centre for Public Health, Liverpool John Moores University, 2010.

Healthy Nightlife Toolbox: www.hnt-info.eu

Belangrijkste stappen in NightSCOPE

2. Hoe u NightSCOPE gebruikt

2.1 Vóór u begint

Om NightSCOPE te gebruiken moeten vertegenwoordigers van verschillende lokale partners samenwerken. Eén persoon (van om het even welke partnerorganisatie) wordt Lokaal Coördinator, en moet de oefening opstarten en coördineren.

De Lokale Coördinator

Dit zijn de taken van de Lokale Coördinator:

- Steun zoeken voor NightSCOPE bij geschikte lokale partners
- Geschikte deelnemers rekruteren bij mogelijke partnerorganisaties
- Het gebied afbakenen waar u het uitgaansleven gaat evalueren
- Ervoor zorgen dat alle deelnemers mee zijn in het hele proces en dat ze de vragenlijst invullen
- De resultaten van NightSCOPE bundelen
- De vergadering voorzitten waar alle lokale partners de resultaten van NightSCOPE bespreken

De Lokale Coördinator kan iemand zijn van om het even welke organisatie, maar moet goed geplaatst zijn om contact te leggen met alle andere lokale partners, om geschikte deelnemers te selecteren en om ervoor te zorgen dat ze zin hebben om mee te werken aan NightSCOPE.

Het eerste wat de Lokaal Coördinator moet doen is zichzelf vertrouwd maken met NightSCOPE. Daarna legt hij contacten met lokale partners om steun te zoeken voor de oefening en om samen geschikte vertegenwoordigers te selecteren bij alle lokale partners.

Voor hij start met NightSCOPE communiceert de Lokale Coördinator met alle vertegenwoordigers om ervoor te zorgen:

- Dat ze het NightSCOPE-proces en het waarom ervan goed begrijpen
- Dat ze de vragenlijst willen invullen en daarin zorgen voor antwoorden die overeenstemmen met hun kennis en hun praktijk
- Dat er een deadline is om de vragenlijst in te vullen.

Zodra iedereen de vragenlijst van NightSCOPE ingevuld heeft, regelt de Lokale Coördinator een vergadering met de deelnemers en met andere belangrijke collega's om de resultaten ervan te bespreken en om af te spreken over de volgende stappen.

Lokale partners

Om NightSCOPE te laten slagen is ook het engagement nodig van vertegenwoordigers van verschillende lokale partnerorganisaties die te maken hebben met het beheer van het nachtleven of met problemen rond uitgaansleven. Natuurlijk moet het gaan om organisaties die aan de problemen iets kunnen doen. Er kunnen tot tien partnerorganisaties meewerken, maar zes organisaties is toch een strikt minimum. De juiste samenstelling van partnerorganisaties hangt af van lokale factoren, maar deze zes partners moeten toch zeker bij NightSCOPE betrokken worden:

- Lokale overheid (lokale raden en gemeentebestuur)
- Gezondheidsdienst
- Politie
- Spoedafdeling
- Openbaar vervoer
- Overheid die vergunningen aflevert

Daarnaast is het aan te bevelen om nog vier extra partners bij de zaak te betrekken, die ook te maken hebben met nachtleven, die werken met klanten van het uitgaansleven en die begaan zijn met problemen rond de gezondheid of de veiligheid ervan. Het kan bijvoorbeeld gaan om:

- Ambulancedienst
- Jeugddienst
- Drug- of alcoholdiensten
- Lokale bedrijven
- Diensten voor gezondheidspromotie
- Diensten seksuele gezondheid
- Brandweer
- Sociale dienst
- Onderwijsdiensten
- Uitgaanssector

Cruciaal is dat u vertegenwoordigers selecteert van partnerorganisaties die echt in staat zijn om de vragenlijst van NightSCOPE op een zinvolle manier in te vullen. Ze moeten de praktijk van hun organisatie goed kennen en ook persoonlijk betrokken zijn bij problemen rond het nachtleven in de buurt.

2.2 Starten met NightSCOPE

De Lokale Coördinator

Om te starten met NightSCOPE gaat de Lokale Coördinator eerst naar de website van NightSCOPE, waar hij deze drie stappen volgt:

- Stap 1: Klik op de knop **'Start NightSCOPE'** op de homepage van de website.
- Stap 2: Maak uw profiel aan als Lokaal Coördinator door te klikken op de knop **'Maak uw NightSCOPE-profiel aan'**.
- Stap 3: Geef uw naam, organisatie, land en e-mailadres in.

Zodra u daarmee klaar bent, krijgt u een gebruikersnaam en een pincode. Daarmee kunt u als Lokaal Coördinator inloggen op NightSCOPE en het hele proces opstarten om uw NightSCOPE-account aan te maken voor uw werkgebied.

Om uw lokaal NightSCOPE-account aan te maken hebt u als Lokaal Coördinator drie dingen nodig:

- De naam van uw stad, gemeente of uitgaansbuurt waarrond u wilt werken
- De gebiedsafbakening die duidelijk is voor alle partners (bijvoorbeeld: stadscentrum, grondgebied van de hele gemeente)
- Naam en e-mailadres van de gekozen vertegenwoordiger voor alle partnerorganisaties die meedoen met NightSCOPE.

In de bijlage bij dit handboek vindt u een overzicht van welke informatie u als Lokaal Coördinator nodig hebt voor u met NightSCOPE kunt starten. Het handigst is wellicht dat u die pagina print en de nodige informatie verzamelt vóór u de onlinetool opstart. U kunt de informatie van het onlineformulier save en altijd weer oproepen.

De Lokale Coördinator selecteert de partnerorganisaties die gaan meewerken in NightSCOPE en verzamelt namen en e-mailadressen van alle vertegenwoordigers. Zodra u die informatie hebt, krijgt elke deelnemer een unieke gebruikersnaam en een pincode. Alle deelnemers krijgen die gegevens in hun mailbox, samen met een link om direct naar de website van NightSCOPE te gaan waar ze de vragenlijst kunnen invullen. De vertegenwoordigers kunnen inloggen op de website via de Log-inbox voor Vertegenwoordigers van Partnerorganisaties op de homepage.

Is de Lokale Coördinator ook zelf een vertegenwoordiger die de vragenlijst invult? Dan moet zijn of haar partnerorganisatie en e-mailadres op de lijst van partnerorganisaties staan, en dan krijgt hij als vertegenwoordiger een aparte pincode om de vragenlijst in te vullen.

2.3 De vragenlijst invullen

Via de link die ze in hun mailbox vinden, gaan de deelnemers naar de website waar ze hun gebruikersnaam en unieke pincode ingeven op de homepage. Zo krijgen ze toegang tot de NightSCOPE-vragenlijst. Die leidt ze door een reeks van 19 vragen over hun perceptie en kennis van problemen rond het uitgaansleven, over wat ze doen om te zorgen voor veilige en gezonde uitgaansbuurten, en over hun communicatie en samenwerking met andere partnerorganisaties.

De meeste antwoorden kan de deelnemer gewoon aanvinken. Het is belangrijk dat alle deelnemers alle vragen beantwoorden. Alles samen duurt dat zo'n **15 minuutjes**. Als het voor een deelnemer niet lukt om de hele vragenlijst in één keer af te werken, kan hij de al gegeven antwoorden saven en later terugkomen om de rest van de vragenlijst in te vullen.

2.4 Antwoorden verzamelen

In elke fase van het proces kan de Lokale Coördinator checken hoe de deelnemers geëvolueerd zijn door opnieuw de vragenlijst in te vullen. Daarvoor logt de coördinator in op de sectie van de website voor Lokale Coördinatoren, met zijn gebruikersnaam en pincode. Er verschijnt dan een lijst van partnerorganisaties, samen met hun evolutie doorheen de hele vragenlijst.

Na de overeengekomen deadline om de vragenlijst in te vullen, kan de Lokale Coördinator checken of alle vragenlijsten wel volledig ingevuld zijn, en eventueel sommige deelnemers om aanvullingen vragen. Kan een individuele deelnemer niet langer meewerken? Dan kan de Lokale Coördinator de individuele gegevens aanpassen en een vervanger opgeven.

Zodra alle deelnemers hun vragenlijsten ingevuld hebben, verschijnt er een link die de Lokale Coördinator uitnodigt: **Klik hier om het rapport te zien**. Door daarop te klikken, verschijnen alle antwoorden op de vragenlijsten, samen met een analyse ervan. U krijgt een rapport met de gedetailleerde resultaten van de oefening. De Lokale Coördinator kan van dat rapport een pdf maken en die saven.

De volgende paragraaf licht toe hoe dat rapport eruitziet en hoe u de resultaten moet interpreteren.

3. Het NightSCOPE-rapport

Het NightSCOPE-rapport bundelt alle antwoorden op alle ingevulde vragenlijsten. De resultaten verschijnen apart voor de vier sleutelgebieden die de tool onderzoekt:

- Gezonde **kennis** van problemen in lokaal uitgaansleven
- **Collegiaal engagement** om te zorgen voor een veilig en gezond uitgaansleven
- **Partnership** tussen de belangrijkste lokale betrokkenen
- Evidence-based **procedures**

Met een eenvoudig systeem van verkeerslichten beoordeelt u de antwoorden in de vragenlijsten:

	Groen licht staat voor een sterke score op een bepaald gebied.
	Oranje wijst op een duidelijke vooruitgang die nog ruimte laat voor extra verbetering.
	Rood wijst op eerder magere prestaties op een bepaald gebied. Daar zitten nog belangrijke verbeterpunten en prioriteiten voor de nodige actie.

Voor elke vraag van de vragenlijst is er een quotering met een kleur. Alle resultaten samen komen in een rapport met de antwoorden en de quotering van elke partner voor elke vraag. In dat NightSCOPE-rapport komt:

- Een **samenvatting van de resultaten** met de globale quotering voor elk van de vier geëvalueerde sleutelgebieden
- **Uitgesplitste resultaten** om te laten zien hoeveel vragen in elk van de vier sleutelgebieden de quotering rood, oranje of groen kregen
- Een overzicht van **individuele antwoorden** op elke vraag, samen met de individuele quotering van elke deelnemer voor elke vraag apart.

3.1 Resultaten samengevat

De samenvatting geeft de globale quotering voor elk van de vier categorieën die beoordeeld zijn met de NightSCOPE-tool. Die globale quotering is de som van alle individuele quoteringen voor elke vraag. Soms slaan vragen op maar één van de vier sleutelgebieden, andere op meer dan één. Voor elk gebied apart vindt u de vragen in het onderdeel *Antwoorden van deelnemers*.

De kleur van het kader laat voor elk gebied de globale quotering zien. Een korte samenvatting legt in woorden uit wat die quotering betekent. Raadpleeg voor meer informatie over elk gebied de quoteringen voor de individuele vragen in het rapport (onderdeel *Antwoorden van deelnemers*).

3.2 Resultaten uitgesplitst

Hier krijgt u een momentopname van de resultaten voor de vier sleutelgebieden. Vier cirkeldiagrammen laten zien hoeveel vragen de quoting rood, oranje en groen kregen. Zo zien alle partners in één oogopslag welk gebied de meeste aandacht verdient (dus voor welk gebied de taart er in verhouding het meest rood en het minst groen uitziet). De individuele scores voor elke vraag krijgt u in het luik ‘antwoorden van deelnemers’.

3.3 Antwoorden van deelnemers

In dit onderdeel krijgt u de antwoorden die de deelnemers op elke vraag gaven. Bij elke vraag staat een individuele quoting. U ziet ook aan welk van de vier sleutelgebieden deze quoting een bijdrage kan leveren. De antwoorden en quotingen van de partnerorganisaties staan voor elke vraag in een aparte tabel. Dit is een voorbeeld van zo’n tabel:

De tabel toont de vraag en de mogelijke antwoorden. Het vinkje laat zien welke vraag elke deelnemer beantwoord heeft.

Het cijfer bovenaan staat voor een partnerorganisatie. In het begin van het rapport laat een tabel zien welk nummer voor welke organisatie staat.

	1	2	3	4	5	6
Partner						
Ja	✓	✓		✓		✓
Nee					✓	
Weet niet			✓			
Kennis	Collegiaal engagement		Partnership		Procedures	

De kleuren laten zien welke quoting de antwoorden kregen voor het met NightSCOPE geëvalueerde gebied.

In dit voorbeeld kreeg het antwoord groen voor Procedures. De vraag had niet te maken met Kennis, Collegiaal Engagement of Partnership.

Dit deel van het rapport moet het mogelijk maken de specifieke praktijkgebieden af te bakenen waarop u de lokale aanpak kunt versterken om te zorgen voor veilige en gezonde uitgaansbuurten. Het volgende hoofdstuk reikt u een structuur aan om de verzamelde resultaten voor elke vraag te interpreteren.

4. De resultaten geïnterpreteerd

NightSCOPE is een geautomatiseerd systeem. De Lokale Coördinator en de vertegenwoordigers van de partnerorganisaties moeten dus samenwerken om hun resultaten te bespreken en te interpreteren, en om te bekijken op welke gebieden ze actie gaan ondernemen. Daarvoor roept u het best een vergadering samen met alle partners die de vragenlijst ingevuld hebben, en met andere personen die een belangrijke rol vervullen in de politiek van het uitgaansleven en in het beheer van problemen rond nachtleven.

Op die vergadering kan de Lokale Coördinator voor de partners een overzicht geven van de resultaten van het NightSCOPE-rapport. Om de resultaten te interpreteren kan hij dit hoofdstuk gebruiken als handleiding. Op de volgende bladzijden vindt u een overzicht van alle vragen uit de NightSCOPE-vragenlijst, met een korte verantwoording waarom de vraag zo belangrijk is en welke problemen u kunt bespreken op de vergadering.

Vraag 1

Is er informatie beschikbaar over het aantal uitgaansgelegenheden in de buurt die NightSCOPE onderzoekt?

De beschikbaarheid van informatie over uitgaansgelegenheden is belangrijk om een beter zicht te krijgen op omvang en aard van de uitgaansbuurt. Gegevens over aantal, soort en plaats van drankgelegenheden leveren nuttige informatie op voor een beter beheer van het nachtleven: het werk dat nodig is voor een betere reglementering voor drankgelegenheden, het politiewerk in uitgaansbuurten, het preventiewerk, de afspraken met management en medewerkers van de horecazaken. Ideaal bestaat er een elektronisch systeem met alle gegevens over alle uitgaansgelegenheden waar mensen in de buurt alcohol kunnen krijgen. Zo'n systeem maakt het eenvoudig om veranderingen in aantal, soort en concentratie van drankgelegenheden te monitoren en te controleren. Dat is vooral belangrijk voor de preventie van schade door alcohol. Als zo'n systeem niet bestaat of niet vlot toegankelijk is, moeten de partnerorganisaties zelf een degelijke werkkennis hebben van de omvang van hun uitgaansbuurten.

Concentratie van alcohol verkooppunten

De concentratie van bars, nachtclubs en andere ondernemingen die alcohol verkopen is sterk gelinkt aan de mate van alcohol gerelateerde overlast. Een hogere concentratie gaat gepaard met verhoogd alcohol gebruik, meer geweld, verkeersaccidenten en andere ongelukken, en zelfs SOA's en kindermishandeling.^{1,2} Het aantal alcohol verkooppunten controleren in een bepaalde zone is een belangrijke preventie strategie.

Deze vraag meet kennis over de uitgaansbuurten, gebaseerd op de beschikbaarheid van objectieve gegevens over uitgaansgelegenheden en op hoe goed de partners die gelegenheden kennen. Uit een verdere discussie kan blijken of en waar er gegevens over drankgelegenheden beschikbaar zijn, en in welke mate de partners zich daarvan bewust zijn. Hebben de partners een duidelijke kijk op de omvang en de aard van de uitgaansbuurten? Nee? Hoe kunnen ze hun kennis dan vergroten? Zijn er weinig gegevens beschikbaar? Dan kan de discussie focussen op hoe u toch aan de nodige gegevens kunt komen. Een van de mogelijkheden is dat u zelf het aantal, de plaats en de aard van drankgelegenheden in kaart brengt, en dat u daarvoor eventueel zelfs een elektronisch systeem opzet. De discussie kan ook gaan over hoe gegevens over drankgelegenheden het beheer van het nachtleven kunnen ondersteunen.

De **kennis** kan verbeteren door gegevens te verzamelen over aantal, soort en plaats van uitgaansgelegenheden of door gegevens te delen met partnerorganisaties

De **kennis** kan toenemen door een systeem op te zetten om informatie over uitgaansgelegenheden te delen

Hier is de **kennis** goed. Als partners zelf niet over deze kennis beschikken, kan die ze bezorgd worden om hun werk inhoudelijk nog beter te ondersteunen

Vraag 2

Hebben drankgelegenheden in uw uitgaansbuurt een vergunning nodig om alcohol te verkopen?

Door het systeem van drankvergunningen kunnen overheden de verkoop van alcohol controleren. Die vergunningen zijn verschillend, maar over het algemeen reglementeren ze wel wie alcohol mag verkopen aan wie, waar en wanneer en onder welke voorwaarden. In cafés, bars en nachtclubs kunnen drankvergunningen ook dienen om factoren te beïnvloeden zoals overlast voor de buurt, de regels waar medewerkers zich aan moeten houden, of welke feestelijke activiteiten er toegelaten zijn. Zo kan er in de voorwaarden voor een drankvergunning iets staan over het maximum aantal mensen dat tegelijk in de drankgelegenheid mag zijn. De voorwaarden kunnen eisen dat het café veiligheidsmensen in dienst neemt of opleiding voorziet voor de barmedewerkers. Het kan ook gaan over wanneer er live muziek gespeeld mag worden. Voor de overheid werken die voorwaarden ook als een stok achter de deur om voor mensen die de wet overtreden de drankvergunning aan te passen, te schorsen of zelfs helemaal in te trekken.

Deze NightSCOPE-vraag gaat over het sleutelgebied kennis. De quotering hangt af van wat de partnerorganisaties weten van het vergunningssysteem. Het gaat dus niet om de vraag of er een vergunningssysteem *is*. Bij de bespreking van deze vraag kan iemand toelichten of er zo'n systeem is en wat de voorwaarden zijn voor een drankvergunning. Dat is belangrijk om misverstanden te voorkomen en om ervoor te zorgen dat alle partners weten hoe het systeem van vergunningen werkt en hoe het een instrument kan worden om veilige en gezonde uitgaansbuurten te ontwikkelen.

De **kennis** kan verbeteren door alle partnerorganisaties te informeren over de voorwaarden voor drankvergunningen

De **kennis** kan toenemen door ervoor te zorgen dat alle partners de lokale situatie rond drankvergunningen beter leren kennen en begrijpen

Hier is de **kennis** goed. Als partners zelf niet over deze kennis beschikken, kan die ze bezorgd worden om hun werk inhoudelijk nog beter te ondersteunen

Vraag 3

Bestaat er voor uw uitgaansbuurt een reglementering over openingstijden?

De reglementering over tot hoe laat drankgelegenheden open mogen blijven en alcohol verkopen, kan voor de overheid een instrument zijn om de toegang tot alcohol en de spreiding van uitgaansbuurten te regelen. Ook regeringen stellen wel vaker beperkingen in voor openingstijden of voor momenten waarop er alcohol geschonken mag worden. Ze voeren die restricties in om de toegang tot alcohol en de overlast door alcohol te beperken. De laatste jaren zien we een trend om wat losser om te springen met die reglementeringen, en om de verkoop van alcohol dus tot later in de nacht toe te laten. Toch is afdoend bewezen dat striktere openingstijden kunnen helpen om hinder te voorkomen. En ook belangrijk: het moment waarop mensen alcohol kunnen kopen, heeft een belangrijke invloed op verschillende vormen van schade die met alcohol te maken heeft.

Controles op verkooptijden van alcohol

Een hele reeks studies onderzochten de invloed van veranderingen in de momenten waarop er alcohol geschonken of verkocht mag worden op schade door alcohol. Die studies tonen een rechtstreeks verband aan tussen het aantal uren alcoholverkoop en de hoeveelheid hinder door alcohol, inclusief geweld, verwondingen en dronken rijden. Kortere openingstijden kunnen dus de politie en andere lokale diensten ontlasten als die wel vaker moeten optreden in buurten waar gedronken wordt.^{1,3} Een recente Australische studie laat zien dat kortere openingstijden van cafés er in een buurt voor zorgden dat de politie er beduidend minder geweld optekende.⁴

Deze vraag moet een quotering opleveren voor procedures. Als de partnerorganisaties het erover eens zijn dat er reglementering bestaat om openingstijden onder controle te houden, levert dat een positiever quotering op. De bespreking van de antwoorden op deze vraag kan focussen op hoe het zit met de controle op openingstijden in uw uitgaansbuurt en op hoe het gesteld is met de kennis daarover bij de partnerorganisaties. Als de openingstijden gereguleerd zijn zonder dat partners dat weten, levert dat een lagere quotering op. Dat is eenvoudig op te lossen door de partners bewust te maken van die reglementering.

De **procedure** kan verbeteren door te starten met controle op openingstijden

De **procedure** kan versterken door ervoor te zorgen dat alle partners zich bewust worden van de reglementering op openingstijden en de consequenties daarvan

Hier werkt de **procedure** goed

Vraag 4

4 (a) Werken nachtelijke uitgaansgelegenheden met deurtoezichthouders ('buitenwippers') of veiligheidsmedewerkers?

4 (b) Zo ja, is het nachtwerk van die deurtoezichthouders of veiligheidsmedewerkers gereguleerd door de overheid?

4 (c) Moeten die 'buitenwippers' of veiligheidsmedewerkers een specifieke opleiding volgen (b.v. alcoholreglementering, conflicthantering)?

Nachtelijke uitgaansgelegenheden werken dikwijls met buitenwippers en veiligheidsmedewerkers die de toegang tot de gelegenheid controleren en die optreden als er problemen zijn. In sommige landen is het zelfs verplicht om die medewerkers in dienst te nemen. Buitenwippers en veiligheidsmensen kunnen een sleutelrol spelen in de preventie van nachtelijke problemen. Maar ze kunnen ook zelf bijdragen tot die problemen, als ze zich bijvoorbeeld agressief opstellen of zich inlaten met illegale activiteiten zoals drugshandel. Door afspraken te maken over de rol van buitenwippers en veiligheidsmedewerkers, kunnen partnerorganisaties die mensen begeleiden in hun rol. Opleidingen over conflicthantering, druggebruik, eerste hulp, wetgeving en effectieve communicatie kunnen die mensen helpen om hun taak doeltreffender te vervullen.⁵

'Safer Bars'

Safer Bars is ontwikkeld in Canada om het geweld in drankgelegenheden te verminderen. Dat gebeurt door een risicobeoordeling van de uitgaansgelegenheden en opleiding van de medewerkers, inclusief deurtoezichthouders. Die opleiding moet de vaardigheden van de medewerkers ontwikkelen om agressie vroegtijdig op te sporen, om tussenbeide te komen om geweld te voorkomen of in te dijken (tot en met conflictoplossing, woedebeheersing en lichaamstaal), en kan gaan over wettelijke drempels die te maken hebben met probleemoplossend gedrag. Uit de evaluatie blijkt dat het programma zorgt voor minder fysiek geweld bij klanten van cafés waar het personeel de opleiding gevolgd heeft. Wel is het zo dat het effect van het programma nogal te lijden had van de veelvuldige personeelsswissels in de sector.⁵

Vraag 4a quoteert de kennis op basis van de samenhang tussen de antwoorden van de partnerorganisaties. Vragen 4b en 4c quoteren de praktijk op basis van de antwoorden van de deelnemers: met reglementering en opleiding scoort die praktijk beter. Als er wel reglementering of opleiding is zonder dat de deelnemers zich daarvan bewust zijn, levert dat een lagere quotering op. Die is gemakkelijk bij te sturen door de kennis van de partners te vergroten. De bespreking van deze vragen kan voor de nodige toelichting zorgen over de aanwezigheid van buitenwippers en de regelgeving daarrond. Daarnaast kan de bespreking focussen op mogelijkheden om de ondersteunende rol van deurtoezichthouders voor de veiligheid van het uitgaansleven te versterken.

De **kennis** kan verbeteren door partners te informeren over wie werkt met deurtoezichthouders. De **procedure** kan verbeteren door te starten met reglementering en opleiding van deurtoezichthouders

Kennis en procedure kunnen versterken door ervoor te zorgen dat alle partners zich bewust worden van de rol, de reglementering en de opleiding van deurtoezichthouders

Hier zijn de **kennis** en de **procedures** goed

Vraag 5

Is er 's nachts openbaar vervoer (trein, tram, bus) om mensen thuis te brengen na een avondje uit in uw uitgaansbuurt?

De beschikbaarheid van veilig en laat openbaar vervoer is belangrijk om mensen na een avondje uit veilig weer thuis te krijgen. Door te weinig openbaar vervoer ontstaan er problemen zoals rijden onder invloed van drugs of alcohol, mensen die gewond raken in verkeersongevallen, geweld en onvrijwillige verwondingen voor mensen die vanuit nachtelijke uitgaansbuurten terug naar huis wandelen – vooral als ze gedronken hebben. Ontoereikend openbaar vervoer frustreert ook mensen die naar huis willen. En als mensen tegen elkaar moeten opboksen voor transport, leidt dat soms tot ruzie en zelfs geweld. Die agressie kan zich richten tot andere klanten van het uitgaansleven, tot bestuurders en andere medewerkers van vervoersmaatschappijen. Mogelijke opties om het nachtelijk openbaar vervoer te verbeteren: trein, tram of bus in drukke periodes of in drukke buurten later laten rijden, speciale nachtelijke routes inleggen op basis van de vraag, en zorgen voor een veilige omgeving bij stations of bij stopplaatsen van taxi's, bussen of trams. Het is belangrijk dat er ook een reglementering is voor taxi's om te garanderen dat ook die veilig zijn voor de klant.

Vervoersrisico's van klanten van het uitgaansleven

Een studie bij klanten van het uitgaansleven in negen Europese steden maakt duidelijk dat jongeren in landen rond de Middellandse Zee 's nachts vooral met privé-auto's terug naar huis rijden. In niet-Mediterrane landen is de kans groter dat jongeren dan trein, bus of taxi nemen. Een derde van alle ondervraagde jongeren had de laatste maand al een lift aangenomen van een chauffeur die onder invloed reed van alcohol of drugs. Ongeveer één op vijf had 's nachts ook zelf onder invloed gereden. Vier procent was het laatste jaar zelf betrokken geweest bij een verkeersongeval waarin drugs of alcohol in het spel waren.^{6,7}

Bij de bespreking van deze vraag kunt u duidelijk maken welk openbaar vervoer er 's nachts beschikbaar is voor uw uitgaansbuurt. Ga ook na hoe de verschillende partners aankijken tegen het aanbod en de veiligheid van het beschikbare openbaar vervoer. Bespreek ook mogelijke opties om het aanbod en de veiligheid van het openbaar vervoer 's nachts te verbeteren.

De **procedure** kan verbeteren door samen te kijken naar mogelijke opties en naar de haalbaarheid om te zorgen voor meer en beter openbaar vervoer 's nachts

De **procedure** kan versterken het aanbod van nachtelijk openbaar vervoer te herbekijken, door mensen meer bewust te maken van het bestaande aanbod en door na te gaan waar er nog verbeteringen mogelijk zijn

Hier is de **procedure** goed

Vraag 6

Hoe belangrijk zijn deze problemen in het uitgaansleven bij u?

In deze vraag gaat het om vaak gesignaleerde problemen in buurten met een druk nachtelijk uitgaansleven. Overmatig alcoholgebruik komt voor in cafés, bars en nachtclubs. Deze gelegenheden en hun omgeving zijn ook plekken waar nogal eens drugs gebruikt worden. Het gevolg is een toename van geweld, aanrandingen, slagen en verwondingen, dronken rijden en criminaliteit in de buurt. Verschillende problemen waar het in deze vraag over gaat, hebben niet specifiek te maken met het nachtelijk uitgaansleven, maar komen ook in de ruimere samenleving voor. Deze vraag onderzoekt de kennis van de partnerorganisaties over aard en omvang van problemen in uw uitgaansbuurt. Dat u het daarover onderling eens bent, is belangrijk als u gaat bepalen welke maatregelen er nodig zijn.

Enkele bevindingen uit onderzoek van nachtleven in Europa

- Een onderzoek bij klanten van het uitgaansleven in negen Europese steden stelt vast dat 70% in de laatste vier weken dronken geweest is.⁸
- Studies in Engeland⁹ en Duitsland¹⁰ laten zien dat 'preloading' (met alcohol uit de winkel of van thuis vóór ze naar cafés of clubs gaan) een heel gewone praktijk is bij jongeren.
- In Engeland en Wales doet één op vijf geweldincidenten zich voor in of rond pubs, bars of nachtclubs.¹¹
- Uit een Belgische studie blijkt dat 44% van de bezoekers van clubs, dansgelegenheden of festivals het laatste jaar drugs gebruikt had, meestal cannabis, gevolgd door ecstasy (xtc) en cocaïne.¹²
- In Engeland heeft 63% van de chauffeurs en 80% van de voetgangers die 's nachts in het weekend op de weg om het leven komen gedronken.¹³

De beoordeling van de antwoorden gaat eigenlijk over twee vragen. Ten eerste de vraag of sommige of alle partnerorganisaties weten van problemen in uw uitgaansbuurt. En ten tweede de vraag hoe consistent de antwoorden van de verschillende partners zijn op elke vraag. De kennis op dit gebied kan verbeteren door informatie te ontwikkelen of te verzamelen over de problemen, en die beschikbaar te stellen voor uw lokale partnerorganisaties. Op uw NightSCOPE-vergadering kan de bespreking van deze vraag partners een kans bieden om hun kennis en ervaringen uit te wisselen over verschillende problemen, en om te bekijken welke hiaten in hun kennis nog meer aandacht verdienen.

De **kennis** kan verbeteren door een systeem op te zetten om informatie over problemen rond het uitgaansleven te verzamelen en te delen

De **kennis** kan versterken door de beschikbare informatie en ervaringen over specifieke problemen te delen

Hier is de **kennis** goed

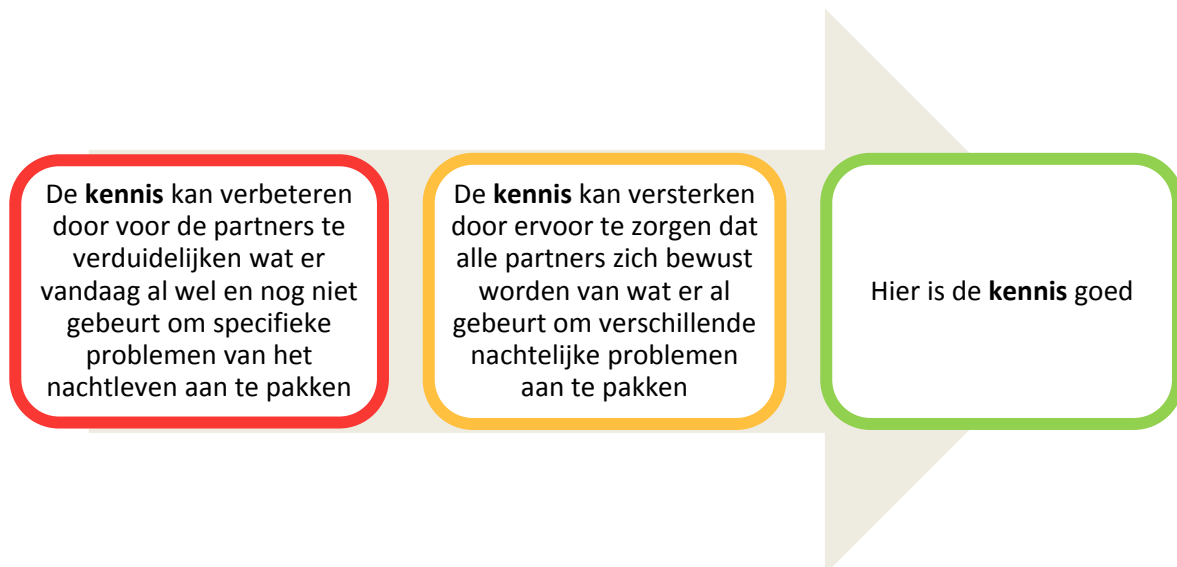
Vraag 7

Zijn er maatregelen voorzien voor deze nachtelijke problemen?

Bij deze vraag kan het gaan om een brede waaier maatregelen, tussenkomsten of ingrepen om iets te doen tegen problemen in het nachtleven. Het kan gaan om mensen die in de uitgaansbuurt zelf aan het werk zijn, bijvoorbeeld om daar de orde te handhaven. Het kan gaan om gezondheidspromotie en opleidingsprogramma's voor mensen die in het uitgaansleven werken. Of om tussenkomsten in gemeenschappen, scholen, gezondheidsdiensten of andere settings om te sensibiliseren rond een bepaald probleem, om het te voorkomen of te verminderen. Een sterke aanpak voor een veilig en gezond uitgaansleven kiest typisch voor een combinatie van verschillende soorten maatregelen om iets te doen aan de problemen in uitgaansbuurten.

Deze vraag quoteert de kennis van partners over het werk in de uitgaansbuurt om problemen met nachtleven te lijf te gaan. Natuurlijk krijgt niet elke uitgaansbuurt met de hele lijst problemen te maken. Soms wordt een maatregel niet voorzien omdat het probleem zich lokaal niet voordoet. U kunt de antwoorden op deze vraag vergelijken met die op Vraag 6 om te zien of er iets gebeurt rond de problemen die de partners in hun antwoord op Vraag 6 signaleren.

Andere vraag om te bespreken: zijn alle deelnemende partnerorganisaties zich bewust van de verschillende maatregelen die vandaag al in de uitgaansbuurt lopen? De discussie is een goede gelegenheid om de partners te laten signaleren met welke maatregelen ze nu al bepaalde problemen aanpakken en om te zien of er nog kansen open liggen om hierrond nog meer samen te werken.

Vraag 8

Is uw organisatie direct betrokken bij de preventie of reductie van hinder door deze problemen van het nachtleven?

Het is belangrijk dat de partnerorganisaties zichzelf ook engageren om hinder die te maken heeft met nachtelijke problemen te voorkomen of te verminderen. Met deze vraag ontdekt u of partnerorganisaties iets doen aan een hele reeks specifieke problemen van het nachtleven, en wat ze daar precies aan doen. Dat kan van alles zijn: van informatie verzamelen tot actie ondernemen om een probleem in een uitgaansbuurt te lijf te gaan.

Door verschillende maatregelen tegen nachtelijke schade en problemen onder de loep te nemen, achterhaalt u hoe breed die maatregelen vandaag al zijn en waar er nog ruimte is voor meer actie en samenwerking tussen de partnerorganisaties. In sommige gevallen zal er niets gebeuren rond een bepaald probleem omdat het lokaal niet echt als een probleem beschouwd wordt. En natuurlijk kunt u niet verwachten dat alle partnerorganisaties aan alle problemen iets doen. Rond sommige problemen ligt samenwerken meer voor de hand dan rond andere. Zo kan het zijn dat verschillende partnerorganisaties werken rond dronkenschap of geweld, terwijl er daarnaast vrijwel niets gebeurt rond afval of geluidsoverlast.

Als u de antwoorden op deze vraag bespreekt, bekijk dan of er bij u nachtelijke problemen zijn waar geen enkele partnerorganisatie vandaag werk van maakt, en vooral of dat ook het geval is voor problemen die deelnemers signaleerden in hun antwoord op Vraag 6. Zijn er ook probleemgebieden waar nu niets rond gebeurt, terwijl er partnerorganisaties zijn die in de aanpak van die problemen een sleutelrol zouden kunnen spelen? Het kan ook zijn dat verschillende partnerorganisaties rond hetzelfde probleem werken, zonder dat ze dat van elkaar weten. De bespreking biedt een mooie kans om de partnerorganisaties te laten weten wat de verschillende andere partners aan de problemen doen, om hiaten in die activiteit te ontdekken, en om nieuwe mogelijkheden op te sporen om de samenwerking tussen en het werk van de partnerorganisaties te ondersteunen.

Het **collegiaal engagement** kan verbeteren door ervoor te zorgen dat minstens één partnerorganisatie het nachtelijk probleem voor zijn rekening neemt

Het **collegiaal engagement** kan groeien door partnerorganisaties meer te laten samenwerken rond belangrijke nachtelijke problemen

Hier is het **collegiaal engagement** goed

Vraag 9

Welke van deze activiteiten onderneemt of ondersteunt uw organisatie met het oog op problemen rond nachtleven?

Om een veilige en gezonde omgeving te ontwikkelen voor het uitgaansleven zijn er verschillende activiteiten nodig. Daar valt bijvoorbeeld onder: een politiek opzetten voor het beheer van het nachtleven; gegevens verzamelen en onderzoek doen over nachtelijke problemen om die op te sporen en om daar doelgericht iets tegen te doen; toezien op de naleving van wetgeving in bars en nachtclubs, zoals de reglementering op verkoop van alcohol aan minderjarigen; gezondheids promotie organiseren bij klanten van de uitgaanssector; preventief tussenbeide komen in uitgaansbuurten; uitgaansbuurten evalueren om te checken of de opgezette activiteiten het gewenste effect hebben; gezondheidsadvies geven en medische behandeling voor de mensen die door het nachtleven te maken krijgen met problemen. Niet alle partnerorganisaties werken (mee) aan al deze activiteiten. Voor sommige activiteiten – denk maar aan de ontwikkeling van een politiek voor het beheer van het nachtleven – moeten verschillende partners samenwerken. Voor andere – zoals zorgen voor gespecialiseerde medische hulp of het toezicht op de reglementering – kan één enkele partnerorganisatie aan de slag.

Deze vraag behelst twee sleutelgebieden van NightSCOPE: collegiaal engagement en praktijk. Bij de bespreking van de antwoorden kunt u nagaan of er in uw uitgaansbuurt activiteiten zijn die geen enkele partnerorganisatie op zich neemt. Daar is wellicht nog extra werk aan de winkel. Of misschien zijn er bij u verschillende organisaties van wie het werk elkaar overlapt? Weten zij goed genoeg wat hun collega's op hetzelfde terrein allemaal doen? Werken zij genoeg samen? De bespreking kan zorgen voor een goed begrip van welke organisaties met welke activiteiten bezig zijn, van het werk dat lokale partners zoal doen, en van de leemtes of de kansen op betere samenwerking tussen verschillende partners.

Vraag 10

Hoe vaak communiceert u met deze organisaties over problemen door het nachtleven (b.v. op vergaderingen, aan de telefoon of via e-mail)?

Goede communicatie tussen partnerorganisaties is essentieel om doeltreffend samen te werken. De partnerorganisaties moeten goed weten wat vandaag de problemen zijn in de uitgaansbuurt, wat er allemaal gedaan wordt om te zorgen voor een veilig en gezond nachtleven, en welke impact preventieactiviteiten er hebben. Communicatie kan ervoor zorgen dat de activiteiten van de verschillende partnerorganisaties gecoördineerd gebeuren, dat ze elkaar niet overlappen. Ideaal is als de partnerorganisaties geregeld met elkaar overleggen, al is dat voor sommige partnerorganisaties vaker nodig dan voor andere.

De quotering voor deze vraag is gebaseerd op het aantal partners dat aangeeft samen te werken met de partnerorganisaties. Voor uw bespreking van de resultaten kunt u kijken naar verschillende problemen. Zijn er partnerorganisaties die door niemand betrokken worden bij hun activiteiten rond het nachtleven? Organisaties waar geen enkele andere partner regelmatig mee communiceert? Antwoorden de partnerorganisaties hetzelfde over de frequentie waarmee ze samenwerken met andere partnerorganisaties? Verschijnen er in de antwoorden organisaties die (nog) niet samenwerken in NightSCOPE en met wie er toch geregeld communicatie is? Misschien weet de vertegenwoordiger daar zelfs niet van? Door de verschillende communicatieniveaus te onderzoeken, krijgt u een duidelijk beeld van wie met wie praat, waar er nog communicatielacunes zitten en waar u de communicatie tussen verschillende partnerorganisaties kunt versterken. Let wel: Communicatie hoeft niet altijd te gebeuren in live vergaderingen. Het kan ook gaan over e-mail, telefonische contacten, seminars, nieuwsbulletins en andere communicatievormen. Netwerkactiviteiten zijn een leuke manier waarop de verschillende partners elkaar beter kunnen leren kennen, en waarop ze kunnen nagaan hoe ze elkaar kunnen helpen of ondersteunen.

Het **partnership** kan verbeteren door een partnerorganisatie meer bewust te maken van haar rol in het beheer van het nachtleven en door een systeem op te zetten om de communicatie tussen partnerorganisaties te bevorderen

Het **partnership** kan groeien door een systeem op te zetten voor regelmatigere communicatie tussen de partnerorganisatie en andere belangrijke partners

Voor deze partnerorganisatie werkt het **partnership** goed

Vraag 11

Hoe vaak krijgt u van deze organisaties gegevens of informatie voor uw werk rond het uitgaansleven?

Verschillende organisaties verzamelen gegevens of informatie die nuttig kan zijn voor mensen die rond het uitgaansleven werken. Die bruikbare gegevens gaan bijvoorbeeld over risicogedrag van jongeren, gezondheidsproblemen die te maken hebben met het nachtleven, nachtelijk geweld en andere nachtelijke criminaliteit, of resultaten van ordehandhavers. Die gegevens kunnen zorgen voor een beter begrip van de problemen in uitgaansbuurten, van de personen en buurten die daar het meest mee geconfronteerd worden, van het soort interventies dat vooral nodig is, en van de impact van die interventies.

Gegevens van de spoedafdeling om geweld te helpen voorkomen

Spoedafdelingen behandelen vaak slachtoffers van slagen en verwondingen in uitgaansbuurten. Zij kunnen preventiewerkers dus heel wat nuttige gegevens bezorgen over die patiënten en over het geweld waarvan zij het slachtoffer waren. In het Verenigd Koninkrijk wordt het verzamelen en uitwisselen van gegevens van Spoed over geweld sterk aangemoedigd. Die gegevens kunnen gaan over plaats en tijdstip van het geweld, over de gebruikte wapens, of en waar de slachtoffers gedronken hadden. Politie, de lokale overheid en andere partnerorganisaties gebruiken die gegevens om een beter zicht te krijgen op de drankgelegenheden en de buurten waar meer ordehandhaving en politieactiviteit nodig zijn, en om hun tussenkomsten te plannen, bijvoorbeeld om het gebruik te promoten van veiliger glas om verwondingen met glasscherven te voorkomen. Studies tonen aan dat het gebruik van gegevens van spoedafdelingen in preventieve samenwerking van verschillende partnerorganisaties tot minder geweld kan leiden.^{14,15}

Als u de resultaten voor deze vraag onderzoekt, bekijk dan zeker ook of er partnerorganisaties zijn die geen gegevens delen, of organisaties die hun gegevens wel delen met sommige andere organisaties, maar niet met alle partners. In de bespreking focust u het best op deze vragen: Welke organisaties verzamelen welk soort gegevens? Hoe kunnen verschillende bronnen van gegevens bruikbaar zijn voor welke partnerorganisaties? Hoe krijgt u toegang tot de gegevens van verschillende organisaties? Welke drempels zijn er om onderling gegevens uit te wisselen en wat is daaraan te doen? En welke hiaten zijn er nog in de gegevensverzameling en hoe kunt u die opvullen?

Het **partnership** kan verbeteren door een partnerorganisatie meer bewust te maken van de bruikbaarheid van haar informatie over het nachtleven, en door een systeem te organiseren om die informatie te delen met andere organisaties voor een beter beheer van het uitgaansleven

Het **partnership** kan groeien door een systeem op zetten voor regelmatigere informatieuitwisseling tussen de partnerorganisatie en andere belangrijke partners

Voor deze partnerorganisatie werkt het **partnership** goed

Vraag 12

Bestaan er onderzoeksresultaten over druggebruik, overlast of perspectieven in uw uitgaansbuurten?

Lokaal onderzoek over het uitgaansleven kan helpen om gedrag en problemen te definiëren die je met alledaags verzamelde gegevens niet kunt meten. Onderzoek kan op zoek gaan naar oorzaken, gevolgen en risicofactoren voor verschillende gezondheidsproblemen. Onderzoekers kunnen ook de perceptie van verschillende partners in kaart brengen over problemen door het uitgaansleven, en conclusies formuleren over de maatregelen die nodig zijn voor een veiliger en gezonder nachtleven. Door de resultaten van onderzoek kunnen partners hun uitgaansbuurten beter leren kennen en begrijpen. Onderzoek levert ook nuttige informatie op voor overheid en veldwerkers.

Onderzoek over drinkgedrag van klanten van de uitgaanssector

In verschillende Europese uitgaansbuurten was er onderzoek naar drinkgedrag. In het Engelse Liverpool was er een enquête bij 380 jonge cafébezoekers over hun alcoholgebruik en over hun problemen 's nachts in de stad. Gemiddeld hadden ze op hun avondje uit 162 cl alcohol gedronken, de mannen gemiddeld wat meer dan de vrouwen. Meer dan de helft zei dat ze gewoonlijk aan 'preloading' deden (thuis of bij vrienden eerst al alcohol drinken vóór ze uitgingen) en één op tien had het laatste jaar weleens te maken gehad met nachtelijk geweld. Een gelijkaardige studie liep in het Duitse Freiburg. Die studie kwam uit op een gemiddeld gemeld alcoholgebruik van 133 cl, met bijna de helft van de steekproef die aan 'preloading' deed. Alle twee de studies associeerden 'preloading' met betrokkenheid bij vechtpartijen.^{9,10}

Deze vragen peilen naar kennis over de vraag of er onderzoek gebeurd is, en of de verschillende partnerorganisaties van dat onderzoek op de hoogte zijn. De bespreking over deze vragen kan focussen op de vraag welk onderzoek er rond de uitgaansbuurt gebeurd is en ervoor zorgen dat alle partnerorganisaties de resultaten van dat onderzoek leren kennen. Het is bijvoorbeeld goed denkbaar dat sommige partners weten van onderzoek waar anderen niet van weten. De bespreking kan meer mensen bewustmaken van wat verschillende partners al onderzocht hebben, hoe hun onderzoeksbevindingen beter hun weg kunnen vinden naar andere partnerorganisaties, welke hiaten het onderzoek nog vertoont en hoe die opgevuld kunnen worden.

De **kennis** kan verbeteren door mogelijkheden te verkennen voor onderzoek en voor de verspreiding van de onderzoeksgegevens

De **kennis** kan versterken door ervoor te zorgen dat alle partners zich bewust worden van wat er al onderzocht is en door een systeem op te zetten om de onderzoeksgegevens te verspreiden bij alle partnerorganisaties

Hier is de **kennis** goed

Vraag 13

Welke gegevensbronnen kunt u raadplegen voor informatie over problemen met nachtleven in uw uitgaansbuurt?

Deze vraag bouwt verder op de antwoorden op Vraag 10. We kijken nu verder naar verschillende soorten gegevens en hun lokale beschikbaarheid. De opgesomde soorten gegevens kunnen partners helpen om gezondheids- en andere problemen door nachtelijke activiteiten in uitgaansbuurten af te lijnen. Als de gegevens gewoon beschikbaar en analyseerbaar zijn, kunnen ze verschillende doelen dienen: informatie verschaffen voor een doeltreffende politiek, bepalen welk soort interventies waar nodig is, helpen om het geld te besteden waar dat het meest nodig is, partners in staat stellen om veranderingen in de nachtelijke problemen te zien en om de impact van hun preventieve activiteiten te meten. Het ideaal is dat u de soorten gegevens die in deze vraag opgesomd staan lokaal kunt verzamelen en vlot toegankelijk maken voor de partnerorganisaties. Toch zijn lokale gegevens vaak niet beschikbaar of niet toegankelijk. Dat belemmert natuurlijk de lokale kennis en de lokale actie.

Met deze vraag meten we zowel kennis als procedures. De bespreking van de antwoorden kan over verschillende punten gaan. Misschien zeggen sommige partners dat lokale gegevens beschikbaar zijn, terwijl andere partners het tegendeel beweren of het niet weten. Dan kan de bespreking voor de partners verduidelijken welke gegevens beschikbaar zijn en hoe of waar ze die kunnen raadplegen en gebruiken. Als er duidelijk geen lokale gegevens voorhanden zijn, kunnen de partnerorganisaties samen bekijken wat de toegevoegde waarde zou zijn als ze die gegevens wel hadden, en of ze een kans zien om te zorgen voor betere gegevensverzameling en -uitwisseling voor uw lokale situatie.

Vraag 14

Hoe vaak plant of hebt u contact met deze partnerorganisaties over problemen rond uitgaansleven?

Verschillende partnerorganisaties kunnen samenwerken om plannen te maken of om iets te doen aan nachtelijke problemen. Die samenwerking kan een doeltreffende en gecoördineerde aanpak bevorderen. Belangrijk is dat de partners zelf ook actief betrokken zijn bij de planning en de uitvoering van interventies. Die gezamenlijke aanpak vergroot wellicht de armslag en het bereik van de interventies. En door met elkaar gegevens uit te wisselen, worden de kansen op succes nog groter. Bovendien voorkomt de samenwerking dubbele inspanningen: je blijft uit elkaars vaarwater, je hindert elkaars werk niet, en alle partners streven samen naar dezelfde doelstellingen.

Het STAD-project

Het Zweedse STAD-project (Stockholm Prevents Alcohol and Drug Problems) werkt aan de preventie van problemen door alcohol en andere drugs in Stockholm. Het focust op uitgaansgelegenheden met een drankvergunning. Het is een partnership met vertegenwoordigers van de politie, de provincie, gezondheidsdiensten, de gemeenteraad en de uitgaanssector. Het project zette een hele reeks gecoördineerde interventies op in uitgaansbuurten. Dat gaat van sensibiliseringsacties, opleiding in verantwoord drank schenken, en striktere handhaving van de reglementering op drankvergunningen door de bevoegde autoriteiten en de politie. Het hele project is gebaseerd op gedeelde informatie. Door het project kwam er minder geweld voor, en werd er meer verantwoordelijk alcohol geschonken (zie ook Vraag 19).^{16,17}

Deze vraag quoteert elke partnerorganisatie op basis van het aantal partners dat zegt ermee samen te werken. De bespreking kan focussen op de vraag hoeveel partnerorganisaties er al samenwerken, en welke organisaties vandaag nog te weinig betrokken zijn bij werk rond het nachtleven. Misschien vinden sommige organisaties zichzelf geen 'natuurlijke' partner voor dit soort werk. Misschien hoeven ze dan niet mee te plannen of mee tussenbeide te komen, maar kunnen ze wel zorgen voor informatie, knowhow of vaardigheden om uw werk te ondersteunen. Zo is de gezondheidsdienst goed geplaatst om u te informeren over problemen door alcohol of drugs, want ze behandelen er de slachtoffers van. Door samen te werken met andere partners zoals politie, vervoersmaatschappijen en verantwoordelijken voor drankvergunningen, kunnen ze toch een nuttige bijdrage leveren voor de ontwikkeling van doeltreffende preventieve maatregelen.

Het **partnership** kan verbeteren door een partnerorganisatie meer bewust te maken van haar mogelijkheden om interventies in het nachtleven te ondersteunen en door ze meer te betrekken bij de planning van die interventies

Het **partnership** kan groeien door de partner meer te betrekken bij de planning van interventies in het nachtleven

Voor deze partnerorganisatie werkt het **partnership** goed

Vraag 15

Staat er een plan of strategie op papier om samen met verschillende partnerorganisaties een veilig en gezond nachtleven te promoten in uw uitgaansbuurt?

Een doeltreffende strategie voor het beheer van het nachtleven komt er dikwijls pas na het denkwerk van een hele reeks partnerorganisaties over lokale strategieën of plannen. Zo'n plan of strategie van verschillende partnerorganisaties is een belangrijk instrument om in uw buurt gecoördineerd samen te werken. Alle partnerorganisaties moeten het eens zijn over de te volgen strategie. Die moet duidelijk maken wat de doelstellingen zijn van de samenwerking en een heldere structuur opzetten om die doelstellingen te halen. Plannen of strategieën voor zo'n samenwerkingsverband bundelen de krachten rond gedeelde prioriteiten, en geven de verschillende partnerorganisaties een klare kijk op hun eigen specifieke bijdrage tot een veilig en gezond nachtleven.

Strategie voor het uitgaansleven in Wirral

In het Engelse district Wirral was er een samenwerkingsstrategie voor het beheer van uitgaansbuurten voor de periode 2004-2008. De strategie zette enkele prioriteiten voorop: hechte samenwerking tussen verschillende partnerorganisaties, promotie van positieve uitgaansgelegenheden, ontwikkeling van veilige uitgaansbuurten, en sensibilisering voor minder hinder door het nachtleven. In alle uitgaansbuurten stelde de strategie sleutelactiviteiten voorop met voor elke activiteit een verantwoordelijke proceseigenaar. De strategie zette ook meetbare doelstellingen voorop: bijvoorbeeld 15% minder spoedgevallen als gevolg van geweld door alcoholmisbruik. Uit de statistieken van de lokale spoedafdelingen blijkt trouwens dat deze doelstelling gehaald werd.¹⁵

Deze vraag quoteert zowel partnership als collegiaal engagement. Als er geen samenwerkingsplan of -strategie is voor verschillende partnerorganisaties, kan de bespreking focussen op de mogelijkheden om er een te ontwikkelen en op de vraag of de partners zo'n strategie zien zitten als hulpmiddel om meer gecoördineerd samen te werken aan preventie voor het nachtleven. Bestaat er voor uw uitgaansbuurt wel al een strategie of plan? Check dan even of alle partnerorganisaties daarvan op de hoogte zijn en of er partners nog niet betrokken zijn bij dat plan. Bekijk dan hoe u die partnerorganisaties wel zou kunnen engageren. In een samenwerkingsverband tussen verschillende partnerorganisaties is ook de vraag naar leiderschap belangrijk.

Het **partnership** en het **collegiaal engagement** kunnen verbeteren door een strategie op te zetten om met verschillende partnerorganisaties samen te werken rond het uitgaansleven of door het nachtleven op te nemen in een ander al bestaand samenwerkingsplan

Het **partnership** en het **collegiaal engagement** kunnen groeien door de partners meer bewust te maken van de bestaande samenwerkingsplannen en door er geschikte partners bij te betrekken die er vandaag nog niet aan meewerken

Het **partnership** en het **collegiaal engagement** werken nu al goed

Vraag 16

16 (a) Coördineert een groep met verschillende partnerorganisaties vandaag al het werk rond uw uitgaansbuurten?

16 (b) Zo ja, welke organisaties werken daaraan mee?

16 (c) Hoe vaak komt die groep samen?

Om effectief samen te werken met verschillende partnerorganisaties is er goede coördinatie en regelmatige communicatie nodig. In gebieden waar die samenwerking vlot loopt, zit daar telkens weer een groep van verschillende partnerorganisaties achter die regelmatig samenkomen. Die regelmatige vergaderingen zorgen ervoor dat alle partners op de hoogte blijven van de actualiteit in het uitgaansleven, dat ze betrokken blijven bij de planning van strategieën en tussenkomsten, en dat ze zich bewust blijven van hun eigen verantwoordelijkheden in het samenwerkingsverband. Op de vergaderingen zoeken de partners ook samen naar oplossingen voor hinderpalen tegen bepaalde maatregelen, evalueren ze de impact van hun preventieve activiteiten en hoever ze staan met hun doelstellingen, en bevorderen ze de vlotte communicatie tussen de belangrijkste partners.

Het PAKKA-project in Finland

In de Finse studentenstad Jyväskylä liep een breedschalig gemeenschapsprogramma, het PAKKA-project, om de sociale omgeving te veranderen waarin alcohol verkocht en gedronken wordt. Een belangrijke stap in het project was de ontwikkeling van lokale samenwerking tussen partnerorganisaties. Daarvoor kwam er een stuurgroep en lokale werkgroepen met vertegenwoordigers van de overheid die drankvergunningen aflevert, politie, preventiewerkers, de horecasector en de drankhandel, de gemeenteraad, de universiteitswereld en de media. Vier keer per jaar waren er vergaderingen voor de hele groep, en seminars boden een discussie- en samenwerkingsforum waar overheden en drankleveranciers elkaar ontmoetten. Doordat de groep verschillende strategieën met elkaar combineerde, lukte het om iets positiefs te veranderen aan de omgeving waarin drank verkocht en gedronken wordt.¹⁸

Vraag 16a quoteert collegiaal engagement en praktijk. Vragen 16b en 16c leveren interessante discussiestof. De bespreking kan gaan over verschillende problemen. Is er bij u geen samenwerkingsverband? Bespreek dan of het u nuttig lijkt om er een op te zetten. Werken er bij u wel al partnerorganisaties samen? Gebruik de resultaten van NightSCOPE dan om na te gaan of alle partnerorganisaties zich daarvan bewust zijn, of alle geschikte partners er al bij betrokken zijn, en of alle partners wel geregeld naar de vergaderingen komen.

Het **partnership** en het **collegiaal engagement** kunnen verbeteren door een samenwerkingsverband op te zetten om met verschillende partnerorganisaties het beheer van het nachtleven te coördineren

Het **partnership** en het **collegiaal engagement** kunnen groeien door het lidmaatschap van het samenwerkingsverband te herbekijken, en door te onderstrepen dat het belangrijk is dat alle belangrijke partners geregeld naar de vergaderingen komen

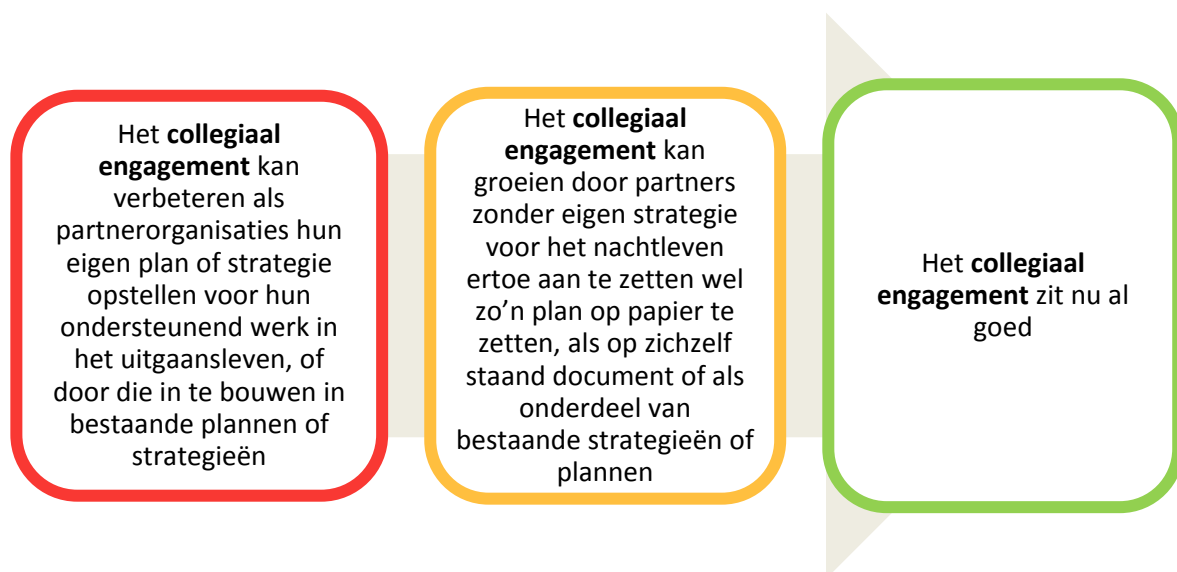
Het **partnership** en het **collegiaal engagement** werken nu al goed

Vraag 17

Heeft uw organisatie een eigen plan of strategie op papier staan om in uw uitgaansbuurt een veilig en gezond nachtleven te promoten?

Los van de samenwerkingsstrategie voor verschillende partnerorganisaties is het ook handig als elke belangrijke partnerorganisatie haar eigen plan of strategie op papier zet om te werken aan een veilig en gezond nachtleven. Dat plan kan duidelijk maken welke actie de organisatie zelf precies gaat ondernemen, en ervoor zorgen dat werk rond het nachtleven de nodige prioriteit krijgt en ingebed wordt in de strategische planning en de dagelijkse praktijk. In het plan staat bijvoorbeeld welke personen in de organisatie verantwoordelijk zijn voor welke activiteiten, inclusief voor de activiteiten waarbij ook andere partnerorganisaties betrokken zijn. Het plan geeft ook aan wie naar de vergaderingen met de partnerorganisaties gaat, en hoe informatie over het werk rond het nachtleven iedereen bereikt die daar in de organisatie belang bij heeft.

Deze vraag quoteert collegiaal engagement op basis van hoeveel partners aangeven dat hun organisatie voor het nachtleven een plan of strategie op papier heeft staan. De bespreking van de antwoorden kan focussen op welke organisaties wel of geen uitgeschreven plan hebben, hoe de organisaties met een plan dat plan opgezet hebben (en hoe het ingebed is in de globalere strategie), en of de partners zonder uitgeschreven strategie er het nut van inzien om wel zo'n plan op papier te zetten. In de bespreking kunt u ook de link leggen naar de vorige vraag over de samenwerkingsstrategie. Is die er niet en werken verschillende partnerorganisaties met hun eigen strategie? Dan kan dat een aanleiding zijn om die afzonderlijke strategieën eens naast elkaar te leggen en met elkaar te integreren. Is er wel al een samenwerkingsstrategie en hebben maar weinig aparte partnerorganisaties hun eigen plannen? Dan kan dat een aanleiding zijn om te bekijken of de aparte partnerorganisaties beter ook een eigen plan op papier zouden zetten om zo hun collegiaal engagement tegenover het samenwerkingsverband te onderstrepen.

Vraag 18

Welke van deze interventies bestaan al voor het nachtleven in uw uitgaansbuurt?

Om hinder in uitgaansbuurten te voorkomen en gezondheid en veiligheid te bevorderen, zijn er verschillende interventies mogelijk. Deze vraag peilt naar welke verschillende interventies al gebruikt worden in uw uitgaansbuurt en wil zorgen voor meer begrip van het vele werk dat nodig is om te zorgen voor veilig en gezond nachtleven. Typisch voor een sterke aanpak voor omgevingen waarin gedronken wordt, is een brede waaier van verschillende maatregelen, zoals de maatregelen die in deze vraag opgesomd staan. De Healthy Nightlife Toolbox geeft informatie over het effect van deze maatregelen in de rest van de wereld. U vindt er ook voorbeelden van hoe verschillende interventies werken in Europa.

De Healthy Nightlife Toolbox www.hnt-info.eu

De Healthy Nightlife Toolbox (HNT) is een website om lokale, regionale en nationale beleidsmakers en veldwerkers te helpen zorgen voor minder hinder door alcohol- en druggebruik in uitgaansbuurten. In de toolbox zitten drie doorzoekbare databases die toegang geven tot 1) samenvattingen van *peer reviewed* academische literatuur over de doeltreffendheid van interventies voor een gezond uitgaansleven; 2) informatie over geëvalueerde interventies voor een gezond uitgaansleven over de hele wereld; en 3) contactgegevens voor beroepsmensen die over heel Europa werken aan een gezonder uitgaansleven. Bij de toolbox hoort een handboek dat u kan helpen bij uw preventiewerk in uw uitgaansbuurt. De Healthy Nightlife Toolbox werkt met financiële steun van het volksgezondheidsprogramma van de Europese Unie.

Deze vraag dient om zowel collegiaal engagement als praktijk te quoteren. Ideaal is als alle soorten maatregelen mogelijk zijn in uw uitgaansbuurt. In de bespreking van de antwoorden op deze vraag kunt u nagaan welke interventies partners vandaag al bij u doen, en of alle partners op de hoogte zijn van die interventies. Staan er in de lijst specifieke interventies die bij u nog niet gebeuren? Bekijk dan samen of het mogelijk is om ook bij u die maatregelen in te voeren. Ga ook na of er gebieden zijn waar de samenwerking tussen partnerorganisaties nog beter kan.

Het **collegiaal engagement** en de **praktijk** kunnen verbeteren door te zorgen voor een beter begrip van de voordelen van verschillende interventies en door na te gaan of u ze ook lokaal kunt lanceren

Het **collegiaal engagement** en de **praktijk** kunnen groeien door partners bewust te maken van welke maatregelen er vandaag al in voege zijn en door de partners nauwer bij te betrekken bij de planning en de uitvoering ervan

Het **collegiaal engagement** en de **praktijk** zitten nu al goed

Vraag 19

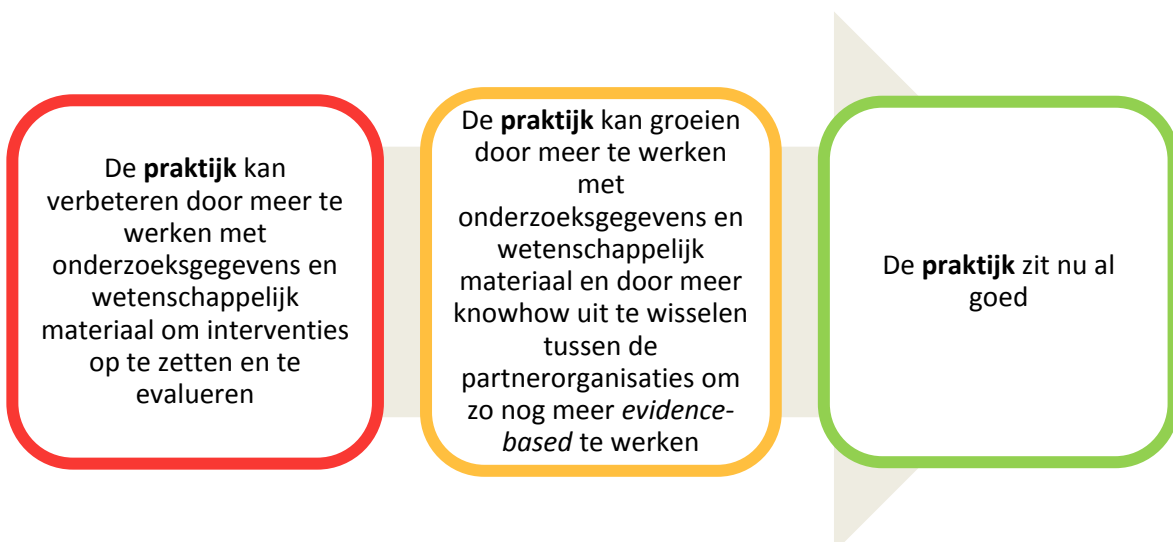
Evaluatie – gebruik van gegevens, literatuur en evaluatie om werk rond nachtleven te stofferen

Als u interventies plant in het uitgaansleven, is het belangrijk dat die op maat zijn van uw lokale noden. Ideaal is het als partnerorganisaties hun interventies baseren op lokale gegevens over de problemen in de uitgaansbuurten, waar die problemen het grootst zijn en welke groepen er vooral mee te maken krijgen. Die gegevens zijn ook bruikbaar om de impact van interventies te monitoren en te evalueren. Daarnaast kunt u evaluatieve studies gebruiken om de impact van interventies te bepalen. Veel van die studies zijn gepubliceerd in artikels en rapporten¹⁹ (zie ook www.hnt-info.eu). Die literatuur is een goede bron om te bepalen welke soorten interventies nuttig zijn bij specifieke problemen, hoe u ze uitvoert en wat in andere uitgaansbuurten het effect ervan was. Een goed begrip van hoe interventies lokaal werken is belangrijk om ervoor te zorgen dat ze het gewenste effect hebben.

Evaluatie van het STAD-project in Zweden

Onderzoekers hebben een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkeling en evaluatie van het STAD-project in de Zweedse hoofdstad Stockholm (zie Vraag 14). Het project ontstond doordat onderzoekers vastgesteld hadden dat dronken klanten in drankgelegenheden toch nog veel alcohol konden drinken. Het onderzoek werd herhaald tijdens het hele project om na te gaan of het gedrag van de barmensen veranderde. De verzamelde gegevens informeerden de politie en de overheid die vergunningen aflevert bij hun werk. En de onderzoekers gebruikten politiegegevens over gewelddelicten om de impact van het project op geweld te meten. Zo stelden ze vast dat door het project het geweld met 29% verminderde. En dat het programma meer geld bespaarde dan het kostte, dat ook.^{16,17,20}

Bij de bespreking van deze vraag kunt u nagaan of er ook bij u *evidence-based* procedures van kracht zijn. Is dat niet zo? Bekijk dan hoe u die maatregelen kunt ontwikkelen. Lopen sommige of alle maatregelen al bij u? Ga dan na of alle partnerorganisaties ermee werken. Of is er knowhow en praktijk bij een partnerorganisatie die andere organisaties ook zouden kunnen gebruiken? De bespreking is een mooie kans om de partners van gedachten te laten wisselen over hoe ze wetenschappelijke gegevens gebruiken om hun dagelijkse praktijk mee te stofferen, en hoe die aanpak voor uw uitgaansbuurt sterker kan.

Bronnen

1. Babor T, Caetano R, Casswell S e.a. Alcohol: no ordinary commodity: research and public policy (2^e ed). Oxford: Oxford University Press, 2010.
2. Livingston M, Chikritzhs T, Room R. Changing the density of alcohol outlets to reduce alcohol-related problems. *Drug and Alcohol Review* 2007; 26: 557-566.
3. Kypri K, Jones C, McElduff P, Barker D: Effects of restricting pub closing times on night-time assaults in an Australian city. *Addiction* 2010, 106:303-310.
4. Stockwell T, Chikritzhs T. Do relaxed trading hours for bars and clubs mean more relaxed drinking? A review of international research on the impacts of changes to permitted hours of drinking. *Crime Prevention and Community Safety* 2009; 11: 153-170.
5. Graham K, Osgood DW, Zibrowski E e.a. The effect of the Safer Bars programme on physical aggression in bars: results of a randomized controlled trial. *Addiction* 2004; 23: 31-41.
6. Calafat A, Blay N, Juan M e.a. Traffic risk behaviours at nightlife: drinking, taking drugs, driving, and use of public transport by young people. *Traffic Injury Prevention* 2009; 10: 162-169.
7. Calafat A, Blay NT, Hughes K. Nightlife young risk behaviours in Mediterranean versus other European cities: are stereotypes true? *The European Journal of Public Health* 2010; 21: 311-315.
8. Bellis MA, Hughes K, Calafat A e.a. Sexual uses of alcohol and drugs and the associated health risks: A cross sectional study of young people in nine European cities. *BMC Public Health* 2008; 8: 155.
9. Hughes K, Anderson Z, Morleo M e.a. Alcohol, nightlife and violence: the relative contributions of drinking before and during nights out to negative health and criminal justice outcomes. *Addiction* 2008; 103(1): 60-5.
10. Wahl S, Kriston L, Berner W. Drinking before going out – a predictor of negative nightlife experiences in a German inner city area. *International Journal of Drug Policy* 2010; 21: 251-254.
11. Flatley J, Kershaw C, Smith K e.a. Crime in England and Wales 2009/10: findings from the British Crime Survey and police recorded crime. London: Home Office, 2010.
12. Van Havere T, Vanderplasschen W, Broekaert E e.a. The influence of age and gender on party drug use among young adults attending dance events, clubs, and rock festivals in Belgium. *Substance Use & Misuse* 2009; 44: 1899-1915.
13. TRL Limited. Blood alcohol levels in road accident fatalities for 2006 in Great Britain. Crowthorne: TRL Limited, 2008.
14. Florence C, Shepherd H, Brennan I, e.a. Effectiveness of anonymised information sharing and use in health service, police, and local government partnership for preventing violence related injury: experimental study and time series analysis. *BMJ* 2011; 342:d3313 doi: 10.1136/bmj.d3313.
15. Quigg Z, Hughes K, Bellis MA. Data sharing for prevention: a case study in the development of a comprehensive emergency department injury surveillance system and its use in preventing violence and alcohol-related harms. *In druk*.
16. Wallin E, Norstrom T, Andreasson S. Alcohol prevention targeting licensed premises: a study of effects on violence. *Journal of Studies on Alcohol* 2003; 64: 270-277.
17. Wallin E, Gripenberg J, Andreasson S. Overserving at licensed premises in Stockholm: Effects of a community action program. *Journal of Studies on Alcohol* 2005; 66: 806-814.
18. Warpenius K, Holmila M, Mustonen H. Effects of a community intervention to reduce the serving of alcohol to intoxicated patrons. *Addiction* 2010; 105: 1032-40.
19. Jones L, Hughes K, Atkinson AM, Bellis MA. Reducing harm in drinking environments: A systematic review of effective approaches. *Health and Place* 2011; 17: 508-18.
20. Mansdotter AM, Rydberg MK Wallin E e.a. A cost-effectiveness analysis of alcohol prevention targeting licensed premises. *European Journal of Public Health* 2007; 17: 618-623.

5. Andere beschikbare hulpmiddelen van het Club Health-project

NightSCOPE is een onderdeel van het Club Health-project, gesteund door de Europese Commissie in het kader van het Volksgezondheidsprogramma 2008-2013. Het Club Health-project helpt politici en hulpverleners om te zorgen voor veilig en gezond uitgaansleven. Daarvoor ontwikkelde het projectteam ook nog andere hulpmiddelen:

- Een onlinedatabase van wettelijke en politieke antwoorden voor het management van het uitgaansleven in Europa
- Een evaluatie van het gebruik en de aanvaardbaarheid van gezondheids- en veiligheidsnormen voor ontmoetingsplaatsen in de uitgaanssfeer
- Een trainingsprogramma voor medewerkers van cafés, bars en nachtclubs
- Een handleiding voor contacten met de media

Alle hulpmiddelen van het Club Health-project vindt u op www.club-health.eu.

Bijlage: Opstartgegevens voor de Lokale Coördinator

Beoordeelde plaats / stad / regio			
Land			
Korte geografische beschrijving van de beoordeelde regio:			
Naam Lokaal Coördinator:			
Organisatie:			
E-mailadres:			
Namen en e-mailadressen van de vertegenwoordigers van de lokale partnerorganisaties			
	Verplichte partners	Naam	E-mailadres
1	Lokale overheid		
2	Gezondheidsdienst		
3	Politie		
4	Spoedafdeling		
5	Openbaar vervoer		
6	Overheid die vergunningen aflevert		
	Extra partners (a drop down list is provided covering the agencies listed below*)		
7			
8			
9			
10			
*Mogelijke andere lokale partners			
Bedrijven	Drug/Alcoholdiensten	Diensten Seksuele Gezondheid	
Ambulancedienst	Brandweer	Uitgaanssector	
Sociale diensten	Jeugddienst	Onderwijsdiensten	

www.nightscope.eu

Centre for Public Health
Liverpool John Moores University
15-21 Webster Street
Liverpool L3 2ET
UK
www.cph.org.uk
www.club-health.eu

The project is supported by the European Commission under the Health Programme 2008-2013. Other supporters of the project are: Ministry of Health (Slovenia), Ministry of Education, Science, Culture and Sport, Office for Youth (Slovenia), Slovenian Traffic Safety Agency (Slovenia), Fonds de Lutte contre Certaines Formes de Criminalité (Luxembourg) and the City of London (UK).